

Карпатська Русь

Карпатська Русь Carpatho-Rus

SECOND CLASS POSTAGE PAID AT YONKERS, NEW YORK AND OTHER MAILING ADDRESSES

Ч. 61 | ЮНКЕРСЬ Н.Й., ПЯТНІЦА, 18 ГО, МАРСН 1994 YONKERS, N. Y., МАРСН 18, 1994, VOL. LXVII, NO 6

ЛИТВА

Литва ест одиноком сусідном з Польщом державом, котра не має підписаного трактату о добросусідських відносинах. Литовске домагання, жеби в офіційном документі было стверджено, што Виленщина не належала до Польщі в межевоевропейськ часі, не може бути принято Варшавом. Вшитко указує на то, што сукцес Жириновского в Росії усвідомит Литвинов, што належит думати о будучом, а акції ген. Желиговского оставити историкам.

* * *

КСЬОНДЗИ З АРХИДИОЦЕЗИИ КРАКОВСКОЙ ПРАЦЮЮТ НА ТЕРИТОРИИ АРХИДИОЦЕЗИИ ЛЬВІВСКОЙ

Два ксьондзи, котри працюють на території львівської архидиоцезії, а походять з краковской, звернулися до журналу «Przekoj», штобы помістити призив до пожертвовань на відбудову костелів на Волині (Україна). Они указуєть, што на Волині з числа 169 костелів, яки діяли перед войном по 1962 року остал лем оден в Кременці (диоцезия Луцка). В 1990 р. звернено костел в Острогу, а потом в інших містах и місточках. Тепер на одной лем области Ровно, ест 9 костелов, где працюють 6 ксьондзів, и 4 законниці (вшитки з Польщі).

Під опіком двох ксьондзів, што звертаються до Поляков в Польщі, находяться парохії в Острогу, Здолбудові и Клеваню.

Подавши историю костелів в тих містах и стан, в ялом находяться тепер, они призивають жертвовати на одбудову або ремонт, подаючи чекови конта Комітетов Помочи в Польщі.

ТУБЕРКУЛЬОЗ (СУХОТИ) В ПОЛЬЩІ

ПОЛЬЩА - рядом з ЮГОСЛАВИЙОМ, РУМУНИЙОМ и ПОРТУГАЛИЙОМ - належит до держав найвисшой степени поширення туберкульоза в Европі. Ризик зараження там бактериями туберкульоза ("прутиками Коха") ест близко десять раз більше як в державах о найліпшой ситуації епідемологічної.

На початку 90-х роков настало заломаня дотеперішной зменшаючоїся тенденції захорвань на туберкульоз. В 1991 р. захорувало на туберкульоз 16,497 людей. Зарегистровано побільшення односится переважно до молодих мужчин, живущих в містах.

ИКОНИ ЗА ПІВ МИЛІОНА

85 икон вартости около 450-500 миллионів злотих забезпечили поліціянти з коменды Прага-Полудне. Торгувал ними на Стадіоні Десятиліття 43-рочний Богдан Т., житель одной из подваршавской місцевости. Тлумачився, што купил их гуртом від горожанина б. СССР. Продовжаєся доходження, штобы ствердити чи тоти забезпечени икони походять з контрабанди, чи были украдени гдеси в Польщі. Знатоки оцінят их вартость. Часть з них - то, напевно, фальсифікати, але можуть меже нима бути цінни оригінали.

* * *

Амеса зачали підозрівати 7 роков тому. Від того часу видал на смерть 8 американских агентів.

* * *

ПОЖАР В АТОМНОЙ ЕЛЕКТРОВНІ

КИІВ (Рейтер) - В найбільшой в Україні атомной електровні на Запорожю повстал пожар генератора електричности. Дирекция електровні поінформувала, же огонь не причинил радиоактивного протіканя. Не відомо, яка була причина пожару. Поінформовано, же не було смертельних случайв.

ИТАЛИЯ

В Италії перестала иснувати Християнска Християнска Партия Демократична, котра 40 років мала уряди в своїх руках або співурядувала. Была при владі, але втратила власть через великі афери корупційні.

ЛЕМКО МАРІТЬ ГОРАМИ

Ой Лемку, ци ти не жаль,
Же шмарив ти свій рідний край,
Смерекowy ліси, зелений гай,
І тих полів пахучий розмай.

Ой Лемку, ци ти не жаль?
Скорше вертайся в свій рідний край.

А Лемко марит зеленими лісами,
Де гнав овечки крутими стежками,
Скалістими вершками Бескидів,
Де вічна слава наших прадідів.

Ой Лемку, ти схаменися!
За рідний край Богу помолися!

А Лемко юж веце жалю не має,
З рідними оселями ся жегнає.
Від'їжджає в невідому далеку чужину,
Осиротивши рідну Лемківщину.

Ой Лемку, моли Господа Бога,
Щоб ти вернувся до свого порога.

А Лемко все на гори позерат,
І гірки слези рукавом вытерат.
Хто посадит на розритій могилі чічку,
Поставит хреста засвітит свічку?

Ой Лемку, впадь на коліна,
Най простит тебе Бог і Лемківщина.

СЕМЕН ШЕВЧИК

ПРАЦЯ ДЛЯ ЖІНКИ

Старший мужчина пошукує жінку од 50 до 68 років до легкой домашной роботи и до товариства. Платня до узгіднення.

Телефонувати: 1(201)-340-9446.
Clifton, NJ.

ЖЕРТВУЙТЕ НА ПРЕС-ФОНД

"КАРПАТСКОЙ РУСИ"

KARPATSKA RUS

Carpatho-Russian Newspaper, published bi-weekly by the Lemko Assoc. of the United States and Canada.

Subscription Rate: One Year...\$20.

Edited By: Editor, pro-tem., A. Herenchak
USPS No. 291 460

Postmaster: Send address changes to:

KARPATSKA RUS
556 Yonkers Avenue
Yonkers, New York, 10704

РУСИНИ-ЛЕМКИ.

В гористих сторонах Сандецкого, Ясельського и части Сандоцького, якеського и части Сандоцького, бесіди нам близкий, о котрим мало знаме.

Нарід той узким пасмом попід Бескидом тягнесь, з одной стороны граничит з Русинами Угорскими, а з другой зас Польяками (Мазурами), зовесь сам "Руснаками", а другим знаний під іменем "Лемко".

О Гудулах, Бойках та їх імени, численности, звичаях, умственних и тілесних здібностях багато вже написано, як в наших так і в чешских та польских виданях. О Лемках зас, кромі скудной згадки, што жиют в упомянутых трех округах нияких близших відомостей о них нема.

Однако любопитно знати жителів тих місцевостей, их походження, історію, их переказы, нравы, особливости и степень перший крок в тому ділі и пропоную неповні, но вірні о тим народі відомости. Богато недоліків и неточностей знайде читатель у мой праці, но і сам, признаюсь, што не пропоную штось совершенно, бо скудність средств, відстань и недостаток часу не дозволили на то.

І так в пропонованому короткому обозріню життя Лемків я потім перейду до описаня життя домашнього и відношеня их до сусідних народів. Добавлю відомости о их освіті, звичаях и занятях, постараюсь ознایомити руского читателя з их бесідом, котра от галицко-русского наречія голосоудареніем значно відрізняється.

I.

Лемки жиют по обох сторонах Бескида в Галичині и Угорщині. Бесіда, обычаи и імена, як з одной, так и з другой стороны лем за малымы змінами общіи. Мы, однако, ограничимось лем на Лемках Галицких. Оставим другому описати життя Русинів Лемків Угорских, хотяи додати треба, же під іменем "Лемків" розуміемо лем Галицких.

Галицки Лемки, идучы от заходу на схід, занимают узку смугу Карпат, почынаючи від містечка Північне над Попрадом. За Попрадом лем штыры села Лемків: Шляхтова, Яворкы, Біла Вода и Чорна Вода під самым Бескидом, то найвузше пасмо меже Мазурами и Русинами Угорскими.

От рікы Попрад печинаючи, занимают они ширшу територію, котра часом зас быват вузлом в залежности от гор.

Границу можна бы накреслити слідуючим способом. Західну границу определюе ріка Попрад, полудневу - Бескид, на півночы природной границі нема, но вона тягнесь попри міста Грибів, Горлиці, Змигород, Дукля, Риманів, Новотанец, Буковско, понад Балигород, даже можна повісти по ріку Сан, де дуже Лемки з Бойками на сході, з цілом масом Галицких Русинів на півночы соединяются. Замітити треба, же по ріці Вислік Лемки на півночы все граничили з Мазурами.

От Выслока починаючи, Лемки з

Бескидом клонятыся на полудне и граничат на півночы з Русинами-Подгорянами.

ІЗубрицкий в брошурах "Rys do history narodu ruskiego" ("Штрих до історіи народу руского"), та "Granice między narodem ruskim i polskim" ("Границі між народами руским і польским") рахуе територію завислоцку (т.е. от Выслока даже за Попрад), Русинами заселену 50 кв. миль, 172 місцевости, до 90 000 народа, 129 церков руских и слідуючы рускы села пограничными на півноч рахуе: Зубрик, Верхomla Велика и Мала, Ростюка Мала, Злотне, Чачова, Рощюва, Котав, Богуща, Коралева Руска, Бинчарова, Фльоринка, Ліскова, Климківка, Лосе, Білянка, Мацина Мала и Велика, Боднарка, Цеклин, Клопотниця, Перегримка, Маркова, Березова, Скальник, Кугы, Івля, Хирова, Терстяна, Завадка, Балудянка, Вілька, Ладин, Вороблик, Мільча, Беско. Замітити треба, же три послідны села до Лемків не належат. То був бы загальний погляд на географічне положеніе Лемків. По той причині, што Лемки вузьке и довге пасмо землі знимают, а сусіды - то Мазуры, то Русины Галицкы з одной, а Русины Угорскы більше або менше зі Словяками змішаны з другой стороны, вони хотяи в бесіді, одежі и нравах характер свій заграмали, але між собою відріжняются. І дійсно так е. В Сандеччині и пограничній частині Ясельского Лемки відріжняются одягом и бесідою. Від Выслоки по Вислік и навить по Балигород найбільше заселена територія Лемками. Від Балигорода дальше на схід характер Лемків тратится, бесіда стае чистійшой, відчувається, што зі всіх сторін сусіды Русини.

Видно, як у Лемків з заходу на схід поступенний перехід до характеру чисторусинского, чим дальше на схід, тим менший вплив сусідних народів.

В тому пасмі 100.000 Русинів належит до Епархії Перемиской и поділені на шість намісництв, в котрых: Мушинский, Бічский, Дукельский и Яслинский заселены лем Лемками, а два: Ольховецкий и Балигородский - Лемками лем з полудневой стороны.

В той масі Лемків, подібно чотыром островам находятыся чотыры містечка з Латинскими Костелами, т.е. Північна, Мушина, Тилич и Яслиска з около 5 000 душ разом. В Яслисках до 1805 року була руска церква, котра згоріла и більше не відбудовувалася.

Земля, Лемками заселена, гориста, малоурожайна и не завжди в змозі своїх мешканців накормити, тому змушены заробітку в других народах глядати.

Горы під іменем Татры и Бескиды маот багато гарних околиц, лісів, долин, вертепів, скал, чим приваблюют часто Подолян. Вони богаты и мінеральними водами в Шавниці, Криници, Івоничу. Богато людей відвідуе ті чудові місця и насолоджується красотами природы.

(Продовженя слідуе)

Гудаки

Музыканты - гудаки
Як вдарили в цимбалы,
Як на гушлях заграли -
Втихли наши болячки.

О ЛЕМКАХ

Історія кожного народу сягат глибини віків. В залежности от географічного положеня, економічних умов життя, та політичної ситуації, едни успішно розвиваються, други перемагают трудности и выживають, а треті асимілюются або вимирают. Лемків не можна зарахувати ани до перших, ани до третых. Нам доля вибрала трудности виживаня, як переміж, а не стогітими. Лемки сильней, загартований характер, глибокий патріотизм та любов до рідної землі допомогли нам вистояти, перенести удари долі и не дати себе ани асимілювати, ани зничити.

Не хвалимось вождями, величавыми замками, военными походами, бо их не було, але гордимось твердим, чесним характером лемківской души, прадідівскою вірою, чистою совістю и працовитими руками.

Але абы не виглядавоже ся сами хвалиме, то гляньме на нашу історію, звичаи, культуру и спосіб життя зо стороны очами не Лемків.

Першу жмінку правды о Лемках, з якою ознایомились науковці и літературни кола не лем Австро-Венгерской монархії, до якої належала Лемківщина, але і далеко за ей границями, була науково-дослідницька работа Алексія Торанского "Русини-Лемки", надрукована в 1860 році у Львові в журналі "Зоря Галицка". Неодовго появился в Москві другий солідний труд о Лемках професора Ніла Попова "Русини по північнем шхилам Карпат", надрукований у "Відомостях Московского Университета" за 1867 рік. То був початок публікацій матеріалів о Лемках-вчених ріжних країн.

Тому буде небезіинтересно запознатися нам, а особливо нашой молодежи, з работами А.Торанского, Н.Попова и др., якы Лемками цікавилися, и поспотрити на історію, культуру, економічне и політичне життя наших предків не лем з сусідами-словянами, але и в світовій спільноті. Публікацію трудів о Лемках будемо друкувати в хронологічному порядку виходу их у світ.

Першою друкуемо роботу А.Торанского "Русини-Лемки", з замінком лем деяких слів старословянской вимовы, якы широким кругам читателів можут бути незрозумілы.

Петро Когутов.

Володислав Грабан

НИКИФОР

(до 25-ліття смерті)

В долині,окрыленій зеленъма вер-
хами гір, б'є джерельна вода - во-
да личнича о найрозмайтшъх званях.
В нижнім ей кінци, на невеличкым
беріжку стоїт церков.Велика з чер-
веной цеглы, над нъом стръляют
в небо цибулясты бани. В церковній
затишній сідуды молодец - його іме-
но Никифор. Смотри на почорнілу
ікону Образ здає ся кличе до себе,
до свого внутря - де інчий сьвіт,
в котрім яснїст пребиват тму Образ
кличе до свого сьвіта, до сьвіта,
якого ніколи не знал, до якого не
спосіб перейти. Затраченій в гуша-
ві мрій молодец забыл о штоденных
проблемах- здают ся му чужы і ціл-
ком далека,так далека, же порожній
жолудок не домагат ся ідла, а гра-
ница помедже сьвітами стає ся ру-
хома. Сьвіт ікон забераат домів - і
жебы мати го близко себе - творит
го на ново.

Доступити інчого сьвіта Никифо-
рови не є легко. На маленькых кар-
тониках тяжко помістити чудову
велькіст церковных ікон.Кольор жъ
вой ікони розливат ся на мягкім
папері тектуры.Але, же не знеохо-
чат Никифора.Знає, же серед жьвых,
найближша му матір і... церковны
святы.Прецін мама все провадила го
перед іх облица і казала скласти
рівненько до молитвы дрібны ручкы.
Перед святъма все могли ся пожали-
ти і ніхто ім не докучыл.Задля то-
го што дня звертал ся о поміч до
найближшъх в малювній молитві.Же-
бы хоц на момент остати в вымря-
ній сьвіті - малъе автопортрет, а
в ряді зо святъма - він Остає епі-
скопом кольору.

Минят половина 30 років. За при-
водом Романа Турнна "Кольоровы об-
разкы" трафляют до Львова. Помагат
Турнн. Його мено підносят польскы
газеты. Лемко Дровняк з Криницї
стає "Никифолет" - святъм на влас-
нім образку.

Настає час войны. Криницю і по-
близкы села давнт німецкій окупант
Люде жьют в страху, штотраз бідній-
ше. Никифор просит кусок хліба.Ма-
лме на прибульварнім мурку. То йо-
го найкрашше ателье.Малюваных свя-
тых з криницкой церковы ховат до
скрині, котру од дітви ховат як
власну матір. Гнеска остал сам зо
своєм скриньом - скарбом. Она лем
остала і святы,котрых сховал перед
німецкым зором.

На малюнках штотраз частійше яв-
ляют ся криницкы хьжы, вілли, по-
близкы церкви.Ходит на село не лем
малювати - там свої люде,дадут іс-
ти, одіят. Але настає час найтяж-
ший. Вшыткых Лемків женут під лю-
фами карабінів на желізну стацию.
Люде прашаат свою землю - плачут.
Дорогом ідут ряды возів,запраженьх
в воль, коні. За возами припнята
худоба - на возах вытрашены діто-
чкы. Не хотят оставити рідного по-
рога... Хьжы порожні - як на його
образках - остает в проніях пер-
шого осіннього дня. Здуты хмаркы
на чьстім небі -"никифоровім небі"
- прашаат роздертий нарід.Німы очы
не поймут трагедіі - Никифор оста-
є сам. Приходить ден, коли крадут
його сьвіт. Вьдераат з його зору
вид найкрашший - образ гір, місце
молитвы - церков, слід його роду
записаний в кольоровій стіні іко-
ностасу.

Вьвозят го, але він вертат.Раз,і
ішы раз,і ішы раз,аж остає. Не хо-
че знати державны заказы.Не потра-
фит жыти без зеленого сьхылу Бескі-
ду, округлых як дозріла грушка -
церковных бань. В час повороту на-
ходит новых опікунів -А.Е.Банахів,
родом Поляків. Помагают му жыти на
штоден, серед вібчых люди.Ту вшыт-
ко своє, лем люде...

Помічны опікуны-менаджеры орга-
нізуют в далекім місті Парьжи ве-

лику выставку малюнків-акварель. Є
1959 рік. Його праці нагадуют іко-
ны, якы знал од дітинства,і подіб-
ны до малярства великых і узнаных
- Киссеал, Чівіла, о котрых не чул
і мистецтва іх не виділ. "На його
малюнках мож стрітити портрет Ен-
гельса і місцевого партийного, ко-
трых помішат в каплиці пристосува-
ній на салю обрад", - такъма слова-
мі критика захоплє ся нештоденном
композиціом і змістом малюнку
творця з Криницї. Він сам вірит
в магічну силу написів,якыма озда-
бляат акварелі. Чи принесут му сла-
ву,грошы,а може місце, де малювал,
стане ся "Криницкым Мангтаном"?
Никифор малъе міста незьяьны о
абстракційных конструкціях, збуду-
ваны легко,сперты небом і земльом.
Коли Елвизіел творит архітектуру
XX віку, незаний нікому майстер
малярства - криницкій Лемко уж ей
збудувал. Створил сьвіт з вьсоты
неба!

Праці Никифора вандруют по вшыт-
кых знаных галериях Европы.Од пер-
шой выставкы в 1959 р. в галеріі
Diluy Yielmu в Парьжи, по Амстердам
(на великых афішах, побіч Елвизала,
Чал Зодла є написане мено Никифор)
і дальше: Брукселя, Франкфурт, Га-
новер, Пьондън, Відень, а пізнійше
Америка - "земля обіцяна" лемків-
ского племена. Далеко од рідных
Карпат, од каменистой, гірской до-
лі - на шырокій площыні мистецтва
- находит своїх глядачи,любителів.
З вьсоты неба, котре не є доступне
пересічным - славит карпатскузем-
лю!

Слава і грошы пришли пізно, хоц
ніколи іх не чекал,рад был тьм,што
творит. Поневірка, тяжке жьтя не
дозволило заховати здоровья.Десято-
го жолтня 1968 року, в лемківскым
селі Фолуш, гмерат Никифор. На ма-
ленькых, кредком малюваных кусках
папера - остатній раз оживають ко-
льоры Бескідів, роздумы о прошлым,
минулым. Краплі осіннього дощу за-
ливають образ і великыма горохами
котят ся по тварі неба. То Лемко-
вина плаче. Дарує свойому сьновни
наикрашшу палітру - кольор осени.
Мрячньма стежкама в лемківскій
пейзаж одходить маляр, котрий, здо-
бываючы дозволіст майстра мистец-
тва, не закінчыл шкіл. Захована
в його мистецкых творах уява і ма-
терія є правдива і нероздільна,так
же не познаме, де граница правды
і несправедливости - граница двох
сьвітів.

Створене Никифором діло засвід-
дчат про наше існуваня, піднісют
до найвьжшого рівня лемківску
культуру - благословит сьвіт істи-
ном свого мистецтва. В сьвіті тво-
реным Богом, є його участ.

Криниця, 1993.09.21

3 РОЧНОГО МИТИНГА ОТД.35-7 В
ЕЛИЗАБЕТ

НЕДІЛЯ, 20-ГО ФЕВРАЛЯ 1994 РОКУ.

Рочний митинг Лемко Союза ч.35-7 в
Елизабет отбылся указанного дня в
помещению P.A.L. Youth Center, Linden, NJ.

Председатель отділа Василь
Завойский отворил митинг и
перепроводил как слідує.

Само перше отдано честь
одноминутном мовчанком нашим
помершим членам. Прочитано програму
митинга, котру принято. Прочитано
протокол з послідного рочного митинга.
Протокол принято без поправок.

Была проверка членів. В отділі
платных членів ест 30.

Справозданіє Комитету

Председатель В.Завойский висказался,
што з причини ослабленя сил в Отділі не
одбылося предприятия за перешлий рік.

Рекордовый секретар Т.Рудавский
додал, же Отділ всегда с старается, жебы
як на с"їздах Лемко Союза, так и на
собраниях Першого Округа были
представителі Отд. ч.

35-7. Так само и Пресфонд на газету
"Карпатска Русь" піддержуєся з отділовой
кассы и членами Отділа.

Фінансова секретарка Люба Цебуля
дала Справозданіє фінансове. Кассиер
И.Порада висказался, же годится зі
справоздвнієм секретарки.

Контролери П.Стефура и М.Рудавска
сказали, же проверили книжки и знайшли
в порядку. Члени Отділа одноголосно
приняли справозданіє Комитету.

Дальше была дискуссия за С"їзд Лемко
Союза. Делегаты М.Завойска и Л.Цебуля
дали справозданіє.

В дискусії за хорих членів было
сказано, же є дуже важне не забивати, а
одвиджати наших хорих членів.

Ріжны справи.

Члены Отділа единоголосно приняли,
же членски взносы мают быти 6 дол.
рочно: 3 дол. остает при Отділі, а 3 дол. -
до головной кассы Лемко Союза.

Была дискуссия за Лемко Парк.

Выбор Комитету на 1994 р.
Переизбрано той самый Комитет.

Был збор коштів на газету, членске и
пресс-фонд.

На пресс-фонд зобрано:	Дол.
3 Отділовой касс	300
Mr. & Mrs. T.Rudawsky	50
Mr. & Mrs. J.Porada	44
Mr. & Mrs. M.Lehotsky	48
Mr. & Mrs. W.Zawoysky	25
Mrs. A.Risko	20
Walter Yadlowsky in memory of Yadlowsky Parents	20
Mr. & Mrs. J.Cebula	10
Mr. & Mrs. P.Risko	15
Mr. & Mrs. P.Stefura	10
Mrs. D.Sakowych	10
Mr. J.Porada Gr.	10
Mr. H.Barna	5
Разом	567

По законченю митинга одбылося
угощение для членів.

На том закончено рочний Митинг
Отділа чю35-7 в Елизабет.

Рекордовый секретар -

Т.Рудавский.

ДАКОТРИ ДОКУМЕНТЫ ПРО ВИГНАНЯ (АКЦИЯ "В И С Л А")

WOJEWODA RZESZOWSKI
L. SPP. M/7/9/47.

DO OBYWATELI WOJ. RZESZOWSKIEGO!

W ostatnich tygodniach Rząd Rzeczypospolitej przedsięwziął odpowiednie kroki, celem uwolnienia miejscowej ludności z pod terroru band faszystowskich U. P. A. W związku z tym Państwowy Urząd Repatriacyjny (PUR) rozpoczął przesiedlanie pozostałej na tym terenie ludności ukraińskiej, która stanowiła naturalną pomoc dla banderowców.

Akcja ta wykorzystana została przez nieodpowiedzialne elementy, wrogle Państwu i Demokracji, dla wywołania niepokoju wśród społeczeństwa i dezorganizacji życia spokojnej ludności. Elementy te rozpowszechniają nieprawdziwe wiadomości o zupełnym wysiedleniu całej ludności z terenów objętych akcją.

Bezpodstawność rozsiewanych plotek i cel polityczny wrogów Państwa Polskiego jest jasny: wywołanie zamieszania w życiu gospodarczym i utrudnianie odbudowy zniszczonego kraju.

Plotki te muszą się spotkać ze zdecydowaną odrzucą, ze strony trzeźwo myślącego społeczeństwa. Spokojna ludność miejscowa musi zrozumieć, że w interesie Państwa Polskiego leży jak najszybsze zapewnienie na tych terenach spokojnych warunków życia i pracy.

Nikt z ludności polskiej tych powiatów nie będzie przesiedlony.

Wzywam wszystkich obywateli, w ich własnym interesie, do zdecydowanego przeciwstawienia się rozpowszechnianym plotkom, zachowania spokojnego i pozostania przy swoich warsztatach pracy oraz dalszego prowadzenia wiosennych prac na roli.

Szerzycieli zamętu, rozsiewających kłamliwe i fałszywe wiadomości, należy uddawać w ręce Władz Bezpieczeństwa.

D. O. WOJEWODA:
(-) JAN MIREK

Rzeszów, dnia 12 maja 1947 r.

Fot. 33. Odezwa wojewody rzeszowskiego do ludności polskiej w związku z akcją „Wisła”

1947 czerwiec 18, Kraków. — Odezwa Komitetu Przesiedleńczo-Osadniczego do ludności polskiej w związku z planowanym wysiedleniem Łemków z powiatu nowosądeckiego

Odezwa

do ludności rolniczej województwa krakowskiego

Działalność faszystowskich band UPA przyniosła wielkie szkody Państwu Naszemu, a ukoronowaniem ich zbrodni była tragiczna śmierć gen. Karola Świerczewskiego. Również spokojna ludność lemowska, zgrupowana na terenie powiatu nowosądeckiego, padła ofiarą tych band, służąc im z konieczności za bazę wypadową. Celem radykalnego rozwiązania tej kwestii i wypalenia pozostałości faszystów, rząd nasz przystąpił do akcji mającej na celu zbrojne zlikwidowanie tych band. W ramach tej akcji zostanie przesiedlona również z powiatu nowosądeckiego tamtejsza ludność „lemkowska” na tereny zachodnie.

Pozostale po nich gospodarstwa, zabudowane i obsiane, będą nasiedlone w miarę zgłaszania się bezrolnych i malorolnych, którzy gospodarstwa te otrzymają na wieczną własność.

Zgłaszajcie się więc gromadnie i obsadzajcie te gospodarstwa, które, jako obsiane i obsadzone, czekają wraz z polem na wasze pracowite ręce.

Zgłaszajcie się więc do swego wójta i starosty, który skieruje Was do kogo należy, celem uzyskania gospodarstwa polemkowskiego.

Podchodźcie do tej sprawy z punktu widzenia interesów Państwa, gdyż zasiedlenie tych terenów ludnością czysto polską jest wymogiem chwili.

Zdecydujcie się szybko i pospieszcie licznie na te gospodarstwa, gdyż żniwa się zbliżają i trzeba będzie zebrać plony, a następnie „obsiać” te tereny dla dobra naszego ogólnego.

Za Komitet Przesiedleńczo-Osadniczy¹
wojewoda dr K. Pasemkiewicz

Oryginał, maszynopis.

AP Kraków, Urząd Wojewódzki, 1081, k. 185.

a. Tekst odezwy zatwierdzony został przez wojewodę K. Pasemkiewicza 19 VI 1947 r.

b-b Dopisano odręcznie.

c-c Dopisano odręcznie nad skreślonym: *ukraińska*.

d-d Fragment tekstu przekreślony ołówkiem.

e-e Dopisano odręcznie.

1. 18 VI 1947 r. wydane zostało obywatelom Komitetu dla spraw Lemkowszczyzny z siedzibą w Nowym Sączu, powołanego celem prowadzenia akcji osadniczej na terenach poukraińskich. Osadnikom polskim proponowano gospodarstwa od 8 do 12 ha na terenach równinnych, z lasami. Przesiedlający się nie byli zobowiązani do składania deklaracji odstąpienia swych dotychczasowych gospodarstw na rzecz Skarbu Państwa. Nowe gospodarstwa, po uregulowaniu granic rolno-lesnych, miały przejść na własność hipoteczną osadników. Władze gwarantowały całkowite bezpieczeństwo i spokój na terenie Lemkowszczyzny. Przewodniczącym Komitetu był starosta nowosądecki Wacław Wojtuszak. Zob. AP Kraków, Urząd Wojewódzki, 1081, k. 187-188.

Eugeniusz Misilo

Akcja „Wisła”, Dokumenty

201

1947 lipiec, Kraków. — Ze sprawozdania KW PPR w Krakowie za lipiec 1947 r.^a Ocena nastrojów społeczeństwa polskiego w związku z wysiedlaniem Łemków z powiatu nowosądeckiego

— —^bNa polepszenie nastrojów złożyły się i inne okoliczności, często lokalne. W powiecie Nowy Sącz wysiedlenie Łemków spotkało się z życzliwą aprobatą społeczeństwa, które upatruje w tym rozwiązanie ostateczne narodowego antagonizmu.

Od dawnych czasów między ludnością polską a lemowską w powiecie nowosądeckim istniał antagonizm. Ostatnio bandy UPA miały moralne i materialne oparcie wśród Łemków. Społeczeństwo nowosądeckie było za wysiedleniem wszystkich Łemków. Nasza partia dołożyła wysiłków, aby ten problem był należycie rozwiązany. Wszyscy Łemkowie, w liczbie 80000 zostali przesiedleni. Pozostało ich zaledwie 10-ciu, którzy są ormowcami i potrzebni są toczącej się akcji przeciwko bandyckiej. Do przesiedlenia pozostali jeszcze Łemkowie w mieście Krynicy. Są wypadki, że Łemkowie którzy zostali przesiedleni, wracają, a wtedy zostają natychmiast przytrzymani i oddani do dyspozycji PUBP¹. Ta akcja przesiedleńcza spodobała się społeczeństwu nie tylko nowosądeckiemu, ale i w innych powiatach i rząd pozyskał wiele sympatii. — —^b

Kopia, maszynopis.

AAN, VI Oddział, KC PPR, 295/IX-173, k. 94.

- Sprawozdanie podpisał drugi sekretarz KW PPR Lipot.
- Opuszczono początkowy i końcowy fragment sprawozdania dotyczący wymiany legitymacji partyjnych, kolportażu prasy partyjnej, walki z drożyzną, współpracy z PPS i SL.
- W tekście wszędzie małą literą.
- Losu tego doświadczył m. in. malarz lemowski Nikifor Druwniak zwany Krynickim (1896-1968), wysiedlony dwukrotnie w 1947 r. na Pomorze. W lipcu 1948 r. wysiedlono powtórnie kilka rodzin lemowskich ze wsi Powroźnik, pomimo posiadanej przez nich zgody prezydenta B. Bieruta na powrót w rodzinne strony. Wojewoda krakowski powiadomił ministerstwo Administracji Publicznej, „że przesiedleni Lemkowie są wyznania greckokatolickiego, o niezdeterminowanej przynależności narodowej co wywołać mogło wśród miejscowej ludności nieporozumienia. Dlatego też zdecydowane stanowisko władz, które przesiedliły z powrotem na Zachód przybyłych Łemków — spotkało się z uznaniem miejscowego społeczeństwa”. Zob. AAN, MAP, 68, k. 34; por. AAN, PUR, XI/247, k. 93-100.

ЯРОСЛАВ БАРНА

ЛЕМКОВИНО, МАТИ МОЯ!

Лемковино! Кличу Тебе моя Мати.
Кличу Тебе, бо-м то я Твојом ді-
тином. В материнськым болю ес мя
родила, плекала кормила.

То власні Ты навчыла-с мя рід-
ной бесіды. Ты-с мі повіла - як ся
мам зберати, як смьчок зімати до
руки, як загуляти.

Што бым без Тебе робила през
тоты роки дітинства? Хто бы мі
сьпівал стрічки тьх вшыткьх сьпі-
ванок?

То власні ты навчыла-с мя лю-
бови до своїх зеленых верхів, то
власні Ты вказала-с мі красоту
деревяных церкви.

Чи удаст ся мі гнеска за тото
вшытко подякувати?

І хоц наштоден так сме далеко
од себе, Лемковино, Мати моя - я-м
гнеска гев власні для Тебе.

Чую запах Твоіх прекрасных
смerekів, чую шум рвучьх гірськьх
потічків. А тоты бані заглядаючи
зза горы - ци то не знак, же Ты
жыєш? - же жыти будеш на вікы.

Для Тебе, мій лемківській краю,
для Тебе гнеска гев, на чужьні,
заграт, засьпіват, загулят Твоя
дітина - "Кьчера".

(Текст під морморандо пісні "Цне
мі ся за Тобом, мій лемківській
краю", сьпіваной через Ансамбль
Пісні і Танця "Кичера")